

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Светла Пенева Коева

от Института за български език при Българската академия на науките,
професор по *Филология, Общо и сравнително езикознание (Математическа лингвистика)*
за дисертацията на Рени Антонова Манова на тема „Комуникативни аспекти на структурата
на текста“ за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в областта на висшето
образование 2. *Хуманитарни науки*, професионално направление 2.1. *Филология*,
специалност *Български език (Приложна лингвистика)* към Катедра „Български език като
чужд“ към Факултета по славянски филологии на Софийския университет „Св. Климент
Охридски“

ДАННИ ЗА АВТОРКАТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Рени Антонова Манова е бакалавър по българска филология от 2013 година и успешно завършва през 2014 година магистърската програма *Лингвистика – езикова система и речеви практики* към Факултета по славянски филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Наградена е със знака „Отличник на Софийския университет“. Водила е семинарни занимания по *Съвременен български език. Синтаксис* на бакалаври от специалностите *Българска филология* и *Славянска филология* през летния семестър на 2015 / 2016 година и зимния семестър на 2016 / 2017 година.

ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТУРАТА

В периода от февруари 2015 година до януари 2018 година Рени Антонова Манова е редовна докторантка в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ с научен ръководител проф. д-р Радка Влахова-Руйкова. Според предоставената документация по време на обучението и при предварителното обсъждане на дисертационния труд всички изисквания на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника на Софийския университет са спазени.

ДАННИ ЗА ДИСЕРТАЦИЯТА И АВТОРЕФЕРАТА

Дисертационният труд на Рени Антонова Манова, озаглавен *Комуникативни аспекти на структурата на текста*, се състои от увод, три глави, заключение и библиография и обхваща 308 страници. Посочени са 185 библиографски единици. Източниците са многобройни (както български, така и чужди), тяхното представяне показва, че Рени Манова

притежава широки и задълбочени теоретични познания. В широкообхватното описание обаче на различни теоретични постановки на някои места само опитен читател може да предположи какви са мотивите на авторката за тяхното включване, както и какви са съществуващите взаимовръзки.

Обект на изследване на дисертационния труд е писменият текст, създаван от чуждестранни студенти в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, които изучават български език, „с оглед на моделите за дискретизация на прагматико-семантичната информация, на използваните конекторни маркери и субординативни структури, на типовете речеви актове, на комуникативните функции и способите за тяхното формално репрезентиране“ (стр. 12). Безспорно проблематиката, която се разглежда в дисертацията, е много актуална и интересна: изследването на типовете речеви актове, на комуникативните им функции и начините за тяхното изразяване; наблюденията върху средствата за текстова свързаност, координацията и субординацията на изреченско равнище се анализират комплексно като признаци, които свидетелстват за владенето на даден език и умението да се изграждат свързани текстове.

Целта, която си поставя авторката, е да се провери умението на чужденците, изучаващи български език, да създават текстове на български език и да се изясни връзката между структурата на текста и комуникативната цел (стр. 23). Езиковата компетентост за изграждане на текст (наречена текстова компетентост) се оценява по следните критерии: съдържание, организация, речник и стил, познание за граматическата система на езика, средства за свързване. Трябва да се отбележи, че тези критерии се включват един в друг в низходящ ред, което само по себе си е интересен факт.

Поставените задачи за постигането на така формулираната цел са: изследване на умението на изучаващите български език да създават смислово и структурно оформен текст; анализ на връзката между структурата на текста и комуникативната му функция; изследване на средствата за връзка между простите изречения в състава на сложното; описание на най-честите грешки при създаването на текстове на български език от чужденци (стр. 28 – 29). Средствата за връзка между изреченията не се разделят на базата на принадлежност към част на речта или на общото отношение, което се изразява (съчинение или подчинение), а на базата на класове семантични отношение, които се наблюдават между простите изречения в състава на сложното изречение.

Събраният текстов материал, върху който се осъществява изследването, се състои от 114 текста, разделени на равни групи в зависимост от жанра си – повествование, описание и

разсъждение. Не е налична информация за дължината на текстовете и дължината на сложните изречения (брой прости изречения), които ги съставят, както и няма информация за темите на създадените текстове, които безспорно в една или друга степен могат да предопределят използването на едни или други комуникативни средства. Направени са наблюдения за честотата на използване на различни семантични и синтактични отношения между простите изречения, които изграждат сложно изречение. Трябва да се обърне внимание, че някои разлики в уменията да се изгражда свързан текст между различните групи студенти могат да се дължат на граматичните особености и различната концептуализация в родния им език.

В стилистично и терминологично отношение трудът може да бъде усъвършенстван: стилистично украсени думи, които не са характерни за научния стил, могат да бъдат избегнати: *обгледат* (127 стр.), *скрепяване* (139 стр.); не се препоръчват небългарски граматични конструкции: *езикът се случва като текст* (57 стр.); неуместно е използването на някои чужди термини: *телеологията на настоящата разработка* (28 стр.), *инициално изречение* (12 стр.), *прелиминарната хипотеза* (28 стр.) и много други.

В рамките на литературата, която познаваме, може да се заключи, че трудът е оригинален, наблюденията са нови, а направените изводи са самостоятелни. Видът и обемът на дисертационния труд отговарят на изискванията. Авторефератът коректно отразява съдържанието на дисертационния труд.

НАУЧНИ ПРИНОСИ

Авторката предлага и прилага комплексен подход за оценка на текстовата компетентност на чужденци, изучаващи български език. Темата на дисертацията е интересна и актуална, направените наблюдения и заключения представляват оригинални приноси. Цялостният текст свидетелства, че Рени Манова притежава необходимите качества за самостоятелни научни изследвания.

ПУБЛИКАЦИИ И УЧАСТИЕ В НАУЧНИ ФОРУМИ

Представени са шест публикации по темата на дисертацията. Публикациите допринасят към развитието на формулираните в дисертацията тези. Рени Манова е участвала в различни научни форуми, на които е представила доклади, свързани с проблематиката на дисертацията си. Съавтор е на три учебника за изучаване на български език от чужденци. Участвала е в пет научни проекта.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Оценявайки актуалността на темата на дисертационния труд „Комунікативни аспекти на структурата на текста“ и направените наблюдения и обобщения, предлагам на уважаваното Научно жури да присъди на Рени Антонова Манова образователната и научна степен „доктор“ в областта на висшето образование 2. *Хуманитарни науки*, професионално направление 2.1. *Филология*, специалност *Български език (Приложна лингвистика)*.

10 април 2018 г.

проф. д-р Светла Коева

